

Фариштамоҳ

Б

уд набуд, дар замони қадим подшоҳе буд. Вай фарзанд надошт.

Рӯзе аз рӯзҳо подшоҳ ба ойина назар карда дид, ки ба ришаш сафедӣ дамидаасту рӯяшро очинг пахш кардааст. Вай гамгин шуда, худ ба худ гуфт: “Сад афсӯс, писаре надорам, ки ба ҷои ман ба тахти подшоҳӣ нишинад”.

Подшоҳ ҳамин хел гамгину озурдахотир рӯз ба сар мебурд. Вале рӯзе занаш ба вай хабари хуше гуфт. Подшоҳ ин хабарро шунида, дар тамоми мамлакат эълон намуд, ки агар зани ӯ писар зояду дар рӯзи таваллуд шудани ӯ дар хонаи ягон каси дигар низ писар ба дунё ояд, онро ҳам ба фарзандӣ қабул мекунад.

Нӯҳ моху нӯҳ рӯзу нӯҳ соат гузашту чашми зани подшоҳ равшан шуд. Вай писар таваллуд кард. Ҳамон рӯз дар хонаи як подабон ҳам писаре ба дунё омад. Подшоҳ писарчаи подабонро оваронда ба худ фарзанд хонд.

Бачагон яксола шуданд, дусола шуданд, сесола, баъд чорсола шуданду ба синни мактабхонӣ қадам монданд. Подшоҳ ҳарду ба мактаб дод.

Писари подабон бо шавқ мехонд, хушзеҳн буд, маънии китобҳоро фаҳмонда медод. Шоҳзода ҳам бо майлу рағбат мехонд, аммо зеҳни писари подабон дар ӯ дида намешуд.

Рафта-рафта бачагон ба балоғат расида, хуни ҷавонӣ дар вучудашон ба ҷӯш омад, онҳо дар гирду атрофи шаҳр сайру шикор мекардагӣ шуданд.

Як рӯз ҳар ду ба шикор рафта истода буданд, ки шоҳзода дар наздикии як деҳа мурғеро дида, тир андохт.

Ҳамин вақт дар як ҳавлӣ кампире карбос танида нишаста буд. Мурғи тирхӯрда рафта, ба рӯи карбоси кампир афтод, торҳои карбос тит хӯрданд, хунолуд шуданд.

Шоҳзода аз пайи сайди худ ба ҳавлии кампир зада даромад.

— Эй ҷавон, — гуфт кампир ӯро дида, — кори бад кардӣ, беадабӣ кардӣ, илоҳо, шамоли ишқи Фариштамоҳ ба рӯят занад.

— Эй модар, — гуфт шоҳзода ҳайрон шуда, — Фариштамоҳ гуфтӣ? Вай кист, дар кучо зиндагӣ дорад?

— Фариштамоҳи зебову доно, — ҷавоб дод кампир, — аз ин ҷо беҳад дур дар тарафи гуруби офтоб, дар паси ҳафт ағбаи баланд зиндагӣ мекунад. Вай чунон нозанин ва чунон оқила аст, ки мислаш дар дунё нагузаштааст. Ҳазорҳо ҷавонмардон гирифтори ишқи ӯ шуда, дар гирди ӯ гаштанд, алҳол, ҳеч кас ба табъи ӯ мувофиқ наомадааст.

Шоҳзода ин гапро шунида, зуд ба қасри падараш баргашта омад. Ҳанӯз вай ба дарвозаи қаср нарасида, хабар доданд, ки падараш мунтазир аст.

— Писарам, — гуфт подшоҳ, — ман пир шудам, баъд аз сари ман подшоҳи мамлакат ту мешавӣ, ба ин кор тайёр шуданат зарур аст. Биё, ман ба ту хазинаю дафинаи подшоҳиро нишон диҳам, ту доништа гир, ки дар кучо ҷӣ мавҷуд аст ва дар кадом вақт чиро истифода кардан даркор.

Шоҳзода аз падараш пурсид:

— Эй падари меҳрубон, ҷаҳон хӯрдан хуб аст ё ҷаҳон гаштан? Як ҷо будан хуб аст ё дунё дидан?

Падараш гуфт:

— Эй фарзанди азиз, ҷаҳон гаштан, дунё дидан беҳтар аст. бисёр

чойҳо ва бисёр халқхоро мебинӣ, донишат зиёд, ақлат расо мешавад.

— Ин тавр бошад, — гуфт шоҳзода, — аввал иҷозат диҳед, ман сайри олам кунам.

Подшоҳ, ки тағи гапро нафаҳмида, “чаҳон гаштан хуб аст” гуфта буд, ноилоҷ иҷозат дод. Шоҳзода писари подабонро ҳамроҳаш гирифта, баромада рафт.

Рафтанд-рафтанд, чанд шабу рӯз роҳ тай карда, аз ҳафт ағба гузашта, ба як шаҳри азим расиданду ба як кӯча даромада дари ҳавлиро тақ-тақ карданд. Кампире баромад. Писари подабон ба кампир гуфт:

— Салом очачон, мо мусофирем, ҷое надорем, ки як-ду рӯз истиқомат кунем.

— Эй фарзандони азиз, — гуфт кампир, — як хонача дорам, сарам ғунҷад, поям намеғунҷад, поям ғунҷад, сарам намеғунҷад.

Писари подшоҳ аз камарбандаш як тилло баровард, кампир тиллоро дида хурсанд шуда гуфт:

— Дароед, дароед, як хонаи калону васеъ дорам, чанд вақт хоҳед истодан гиред.

Кампир даррав кӯрпача партофт, дастурхон паҳн кард, нон овард, чой овард, хӯрок пухт. То нисфи шаб ҷақ-ҷақ карда нишастанду баъд кампир чойгаҳ партофта гуфт:

— Фарзандони азиз, зинҳор, шабона берун набароед, ки оқибаташ бад мешавад!

Дар чойгаҳ писари подабон фикр кард, ки “шабона ҷӣ ходиса рӯй мевода бошад, ки берун баромадан мумкин набудааст. Як баромада фаҳмидан лозим аст”. Вай бо ҳамин фикр писари подшоҳро бедор карда гуфт:

— Эй бародар, хез! Мо магар хобравӣ омадем, бароем, бинем, ки дар берун ҷӣ гап аст?

Ҳар ду хестанду баромада диданд, ки нисфи шаҳр тип-торику нисфи дигараш мисли рӯз равшан, чунон равшан, ки мӯзадӯзҳо мӯза медӯзанд, дуредгарҳо дуредгарӣ, шонатарошҳо шонатарошӣ мекунанд. Ҳайрон шуда хеле вақт тамошо карданду баъд омада хоб рафтанд.

— Эй очаи меҳрубон, — гуфт ба кампир писари подабон, пагоҳӣ барвақт аз ҷояш хеста, — ҷӣ сир буд, ки мо имшаб дидем?

Кампир гуфт:

— Эй фарзандон, магар шабона берун баромадед?

— Оре, баромадем, — гуфтанд шоҳзода ва писари подабон, — барои чӣ як тарафи шаҳр равшан, тарафи дигараш торик буд?

Кампир гуфт:

— Бачагонам, нағз накардед, ки аз ин сир хабардор шудед, дониستاني он ба саратон савдое меоварад.

— Гӯед, чӣ сир аст? — шоҳзодаю писари подабон пурсиданд кампирро ба холи худ намонда.

— Ин хел ки маҷбур кунед, — гуфт кампир, — илоҷ надорам, мегӯям: ин равшанӣ нури чамоли Фариштамоҳ аст. Ба кадом тараф ки вай рӯ гардонда хоб кунад, ҳамон тараф равшан мешавад ва хар чавонмарде, ки аз ин сир хабардор мешавад, ошиқ мешавад. Бинобар ин ман нахостам, ки шумо мисли дигарон гирифтори ишки ӯ шуда, азоб кашида, сарсону саргардон шавед.

Писари подабон гуфт:

— Эй очаи меҳрубон, қурбони забони ширинатон гардам, ки номи Фариштамоҳи нозанинро ба забон бурдед. Бародари ман кайҳо гирифтори ишқ ва муштоқи дидори ӯ шудааст. Мо ба сӯроғи ӯ ба ин шаҳр омадаем.

Кампир гуфт:

— Ҳамин қадар шоҳзодаю вазирзодагон ба сӯроғи ӯ омада, ба муродашон расида натавонистанду шумо чӣ тавр мерасед?

— Ҳоло намедонем, — ҷавоб дод писари подабон, — вале ё чон медиҳем, ё ба муродамон мерасем.

Баъд онҳо аз кампир фаҳмида гирифтанд, ки Фариштамоҳ як шарт доштааст ва касе ба дидори ӯ расида метавонистааст, ки ин шартро иҷро кунад.

Писарони шоҳу подабон ба пеши духтар равон шуданд. Онхоро пешвоз гирифта, ба даруни як хонаи калон бурданд. Дар он ҷо аз паси парда овозе ба гӯшашон расид:

— Ман як шарти зӯр дорам, ҳамон кас ба муродаш мерасад, ки ин шартро иҷро кунад.

— Шартро гӯй! — гуфт шоҳзода.

— Ман дар рӯи бистар нишастаам, шумо дод нагуфта, даст назада, ҳаракати зиёдате накарда, коре кунед, ки маро то рӯз хоб набарад.

Шоҳзода розӣ шуда ҳамон ҷо монд. Писари подабон ба хонаи кампир рафт. Аммо шоҳзода тамоми шаб илоҷи бедор нигоҳ дошта ни духтарро наёфт, оқибат худи ӯро хоб бурда монд. Пагоҳӣ бедор шуда фаҳмид, ки шартро бой додааст. Ғамгину озурдадил ба хонаи кампир омад. Писари подабон ӯро таскин дода гуфт:

— Бародари азиз, ғам нахӯр, ман кӯшиш мекунам, ки шартҳои духтарро иҷро кунам, иҷро ки кардам, духтар аз он ту мешавад.

Ҳамон рӯз писари подабон аз ҷӯб лӯхтаке тарошида бегоҳӣ ба пеши Ҷариштамоҳ рафт ва ба иҷроии шарт тайёр будани худро маълум кард.

ӯро бурда дар ҳамон хона, дар паси парда шинонданд.

Писари подабон лӯхтакашро бароварда, ба он як нигоҳи маънидоре карду баъд бозӣ доронда гуфт:

— Эӣ дӯсти азиз, ту дар зиракӣ ва хирадмандӣ овоза баровардаӣ, хеле вақт аст, ки ба чанд ҳодиса фикри ман банд аст, ту дар ҳалли ин мушкилот ба ман ёрӣ расон!

— Канӣ гӯӣ, онҳо чӣ ҳодисаҳо будаанд? — гуфт писари подабон аз номи лӯхтак овози худро маҳин карда.

Духтар худ ба худ “аҷабо, ин хирадманди маҳиновоз чӣ маҳлуке будааст ва он ҳодисаҳо чӣ хел будаанд?” — гӯён бо кунҷи чашмонаш ба тарафи ҷавон назаре андохт. Лӯхтак бозикунон лаб ҷунбонда, ба гап даромад ва ин ҳодиса диққати Ҷариштамоҳро ба худ кашид.

— Эӣ дӯсти азиз, — гуфт писари подабон ба лӯхтак мурочиат карда, — дар як шаҳр як қуръаандоз қуръа андохта маълум кардааст, ки духтари подшоҳи Миср, ки дар зебӣ бемислу монанд будааст, ба касалии саҳт гирифта шудаасту ҳеҷ яке аз табибони он мамлакат дарди ӯро даво карда наметавонистаанд. Подшоҳ эълон кардааст, ки ҳар касе, ки духтарашро сиҳат кунад, ӯро бо молу анҷоми зиёд ба ҳамон кас никоҳ карда медахад... Қуръаандоз воқеаро ба табиб ҳикоя мекунад.

— Сад афсӯс, — мегӯяд табиб, — он ҷо хеле дур аст, вагарна ман рафта, дар се рӯз духтарро сиҳат мекардам.

Аз ин воқеа ҷӯбтарош хабардор шуда, аспӣ ҷӯбини парвозкунанда месозаду ҳар сеи онҳо савор шуда, дар як муддати кӯтоҳ ба Миср рафта мерасанд.

Табиб духтарро сиҳат мекунад, подшоҳ ӯро бо инъоми зиёд ба

табиб доданӣ мешавад. Инро дида, қуръаандозу чӯбтарош чанҷол мебардоранд. Қуръаандоз мегӯяд, ки:

— Духтар ҳаққи ман аст, зеро агар ман қуръа намеандохтам, касалии ӯ ба табиб маълум намешуд, ӯ шоҳдухтарро сиҳат карда наметавонист.

Чӯбтарош мегӯяд, ки:

— Духтар ҳаққи ман аст, зеро агар ман аспи парвозкунанда на-
месохтам, табиб ҳеч гоҳ ба ин чо омада наметавонист.

Табиб мегӯяд, ки:

— Духтар ҳаққи ҳалоли ман аст, зеро агар ман намешудам,
қуръаандоз ва аспи парвозкунанда ба духтар фоидае намебахшид.

Ҳамин хел мунозираи онҳо хеле муддат давом карда, подшоҳу оқилони он мамалакат дар ҳалли он очиз мондаанд. Ман ин воқеаро шунида, ба чунин хулоса омадам, ки духтар ҳаққи қуръаандоз аст, чунки бе хунари ӯ чӯбтарошу табиб ҳеч вақт рӯи духтарро намедиданд.

— Не, не! — гуфт сарчаи худро чунбонида лӯхтак, — ту хато мекунӣ, ба духтар беш аз ҳама чӯбтарош ҳақдор аст, агар ӯ наме-
шуд. қуръаандозу табиб коре карда наметавонистанд.

— Гапи ту рост аст, дӯсти азиз, — гуфт писари подабон, — фақат ту метавонӣ ҳаққи гапро гӯйӣ.

Фариштамоҳ, ки худро ба хоб андохта бошад ҳам, бодикқат гӯш мекард, сари худро бардошту гуфт:

— Фикри ҳардуютон ҳам нодуруст, ба духтар аз ҳама зиёдтар табиб ҳақ дорад, зеро танҳо ба шарофати донишмандии ӯ касали ба мурдан наздик, қон гирифта, сиҳату саломат шуд.

— Эй дӯсти меҳрубон, — гуфт писари подабон аз нав ба лӯхтак мурочиат карда, — аз афти қор, ҳақ ба қониби Фариштамоҳи нозанин аст, вале кайҳост, ки як ҳодисаи аз ин ҳам аҷибтар диққати маро ба худ ҷалб кардааст. Ман онро нақл мекунам ва боварӣ дорам, ки ин дафъа ту хато намекунӣ ва Фариштамоҳи нозанин ҷавоби туро маъкул меёбад.

— Бигӯй, чӣ ҳодиса будааст! — гуфт лӯхтак дар кафи дасти ҷавон китфу сарашро ба ҳаракат дароварда.

— Подшоҳе буд, — гуфт писари подабон, — вай як булбул дошт. Булбулро ба қафаси тилло андохта, дар боғаш овехта монда буду хар рӯз хониши ӯро гӯш карда, лаззат мебурд. Рӯзе подшоҳ чаҳ-чаҳи

булбулро гӯш карда нишаста буд, ки ногаҳон ду булбули дигар парвоз карда омада, ба рӯи қафас нишаст ва булбулон ба ҳамдигар кимчиҳо гуфтанду он ду булбул парида рафт.

Подшоҳ ба назди қафас омада, аз булбулаш пурсид:

— Онҳо киҳо буданд ва ба ту чиҳо гуфтанд?

— Онҳо хешовандони мананд. Подшоҳи мамлакати булбулон тӯйи калоне барпо мекардааст, маро ба тӯй таклиф карданӣ омаданд, ман гуфтам, ки “озод нестам, дар қафасам, рафта наметавонам”. Онҳо бисёр афсӯс хӯрда, парида рафтанд.

Подшоҳ фикр карда гуфт:

— Агар ман туро ду-серӯза ҷавоб диҳам, аз мамлакати булбулон ба ман чӣ меорӣ?

— Аз мамлакати булбулон як донаки зардолу меорам, — гуфт булбул, — донакро мешинонӣ, дар байни чил рӯз дарахти калон мешавад, мева мекунад ва ҳар пире, ки меваи онро хӯрад, ҷавони солиму зебо мешавад.

Подшоҳ булбулро озод кард. Булбул баъд аз се рӯз, мувофиқи ваъдааш як донак овард. Донакро шинонданд, дар байни чил рӯз дарахти калону сершоҳу сербарг шуда, мевааш пухт.

Рӯзи чилу якум подшоҳ ба боғбон фармуд, ки як дона аз меваи он дарахт гирифта орад. Боғбон як зардолуи дар таги дарахт афтада хобкардаро гирифта, ба подшоҳ бурда дод.

Подшоҳ як пири барҷомондаро оваронда, зардолуро ба ӯ хӯронд. Пир ҳамон замон мурд. Подшоҳ дарғазаб шуда, фармуд, ки фавран сари булбули фиребгарро аз танаш ҷудо кунанд. Фармони ӯ иҷро ғардиду булбул аз ҷони ширинаш ҷудо шуд.

Воқеаи зардолуи одамкуш дар шаҳр овоза шуда рафт ва ин овоза ба гӯши мӯйсафед расид, ки аз ғояти пирӣ ва камбағалию бекаси аз ҷони ширинаш сер шуда буд.

Мӯйсафед қарор дод, ки рафта аз ҳамон зардолу хӯраду аз азобу машаққат халос шавад. Вай ба чорбоғ омада, ба зери шохи зардолуи заб-зард пухта хобида, дасти ларзони худро дароз кард ва ду-се дона чида хӯрд ва интизори марг шуда истод. Аммо бар хилофи чашмдошташ ӯ худро хеле бардам ва пурқувват ҳис кардан гирифт.

— Ё аҷабо! — гуфт мӯйсафед ва даст ба ришаш бурд, аммо ришашро наёфту дасташ ба манаҳи ҷавононаи ҳамвор расид. Вай ҳайрон шуда, ба лаби ҷӯй рафта ба об нигоҳ карда, аксери дид барноӣ

нозанин. Дар ҳамин асно боғбон расида омад ва ўро дузд гумон карда кашолакунон ба назди подшоҳ бурд.

Шахси ба дуздӣ айбдоршуда ба пурсиши подшоҳ ҷавоб дод, ки вай пир буд, баъди хӯрдани зардолу ногаҳон ҷавон шуд.

Подшоҳ ҳайрон шуда гуфт:

— Ин хел ки бошад, чаро он пир мурд?

Ҳам подшоҳу ҳам боғбон аз он беҳабар буданд, ки ба зардолу баъди афтоданаиш, море захр зада рафта буд...

— Эй дӯсти азиз, акнун ту бигӯй, — гуфт писари подабон ба лӯхтак, — ба марги булбул ва пирамард кӣ айбдор аст?

— Албатта, боғбон, — гуфт лӯхтак. — Зардолуро аз шохи дарахт нағрифта аз замин бардошта бурдани ӯ боиси марг шуд.

— Гапат дуруст, — гуфт писари подабон, — гунаҳкор боғбон аст.

Духтар ба ин эътироз карда гуфт:

— О ҷавонмард, ин қадар шумо ва дӯсти дар хирадмандӣ номбаровардаи шумо нодонед! Гунаҳкори асосӣ подшоҳ аст. Ўро лозим буд, ки пеш аз доноро ба пирамард додан ва пеш аз ба ҷазо расондани булбули наққор воқеаро ҳартарафа санчида барояд. Ин гуна кӯтоҳандешӣ ва саросемакории подшоҳон сабаби қурбониҳои беҳуда мешавад.

Писари подабон инро шунида, боз ба сӯи лӯхтак рӯ оварда гуфт:

— Эй дӯсти ҷонӣ, ин дафъа ҳам ту хато кардӣ ва ҷавоби ту ба Фариштамоҳи нозанин маъқул наомад, ту бояд дар назди ин духтари дар хусну хирадмандӣ беҳамто зиракии худро нишон диҳӣ, вагарна ман ҳамчун шахси дурӯғгӯй дар ёди ӯ мемонам. Акнун як воқеаи дигар нақл мекунам, ту бодикқат гӯш куну фикри худро гӯй!

— Хуб, нақл кун, — гуфт лӯхтак ба сӯи ҷавон ҳаму рост шуда. Писари подабон ба ҳикоя кардан сар кард:

— Дар як кунчи мамлакати мо, — гуфт ӯ, — дар ду соҳили дарё ду деҳа воқеъ шудааст. Деҳахоро кӯпруки дарози чӯбин ба ҳам мепайвандад. Чанд вақт пеш дар кӯпрук роҳзане пайдо шуда, сарулибос ва молу анҷоми роҳгузарҳоро ғорат карда, худашонро ба дарё мепартофт. Вале рӯзе шуд, ки он роҳзани бераҳму шафқат як каси либосҳои қиматбаҳо пӯшидаро, на танҳо ғорат карда ба дарё напартофт, балки бо ҳурмати тамом то он лаби кӯпрук гусел карда монд. Ин ҳодиса ин хел рӯй дод:

Дар яке аз он деҳаҳо ҷўпонписаре зиндагӣ мекард. Ӯ ҷавони қобил, зебо ва баодоб буд. Вай ба духтари ҳамсоҷашон бойдухтари нозанин дил дода буду духтар ҳам ҷавонро аз дилу ҷонаш дӯст ме-дошт. Онҳо ҳар замон рустӣ-рустӣ во меҳӯрданд, лаззати ҳар вохӯрӣ муҳаббати онҳоро дучанд мекард. Қор ба ҷое расид, ки як дақиқа аз якдигар дур будан бароҷашон тоқатфарсо гардид.

Дар ҳамин асно воқеае рӯй доду ба решаи дӯстии онҳо теша расид: як марди давлатманд хабари зебоии духтарро шуниду ӯро ба писари худ гирифта додани шуду ба хонаи бой хостгор фиристод. Бой ҳам писари давлатмандро аз ҳар ҷиҳат ба духтари худ муносиб доништа, розӣ шуд ва ба норозигии духтараш эътибор надода, ӯро ба шахси дилнохоҳаш ба шавҳар дод.

Духтар бошад, ба сари сахту бахти бади худ лаънат хонда, қарор дод, ки худро нобуд карда, аз ин бало халос шавад. Ба ин мақсад даруни остин қордеро пинҳон намуда, интизори пешомади худ шуд.

Тӯй гузашт. Домод ба пеши духтар даромад. Духтар дар як кунҷи хона, ҷун қабки аз боз рамида, сари худро дарун қашида маҳзуну гамгин нишаста буд. Ҳамин ки ҷавон ба ӯ наздик шудан хост, духтар аз ҷояш ҷаста хест ва қордро аз даруни остинаш бароварда гуфт:

— Ба ман наздик нашав, ки ё туро мекушам, ё ҳудамро!

Домод ҳайрон шуда пурсид:

— Ҷаро ту ин тавр мекуни? Гуноҳи ман қист?

Духтар гуфт:

— Ман як ҷавони дигарро аз таҳти дил дӯст доштам, маро ба ту маҷбуран доданду аз ёри дилхоҳам ҷудо қарданд, бе ӯ ба ман зиндагӣ ҳаром аст.

Домод ба духтар гуфт:

— Агар ин тавр бошад, ҳозир хеста назди дилхоҳат раву бо ӯ зиндагӣ қарда гаштан гир!

Духтар қизе нагуфта, аз ҷояш хеста, равон шуд. Вай ба дарё расида, аз кўпруқ гузашта истода буд, ки ҳамон роҳзан аз пешаш баромад. Роҳзан дар назди худ духтари хушлибосу нозанинро дида ҳайрон шуда гуфт:

— Аҷабо, дар ин нимишабӣ далертарин мард ҳам ҷуръат қарда, ба ин ҷо намеояд. Аз ҷасорати ту ман ҳайронам. Ба қадом мақсад раҳ пеш гирифтаӣ, қучо меқавӣ?

Духтар воқеаро накл кард. Роҳзан ба духтар раҳмаш омада:
— Рав, бахт ёрат бод! — гӯён ҷавоб дод.

Духтар ба хонаи дӯстдораш омад. Чӯпонписар ханӯз нахобида буд. Чашмони ӯ аз гирия сурх, чеҳрааш аз дарду алам зард шуда буданд, духтар ӯро тасалло дода гуфт:

— Дигар ғам нахӯр, азизи ман, аз ҳамин рӯз, мо бо ҳам тамоми умр якҷоя зиндагӣ мекунем.

Ҷавон гуфт:

— Ёри меҳрубонам, ту дили бузург дорӣ, дар он муҳаббати софу самимӣ чӯш мезанад, лекин ман меҳостам, ки ин чизҳоро фаромӯш кунӣ. Падари бойи ту ва он давлатманд, ки дар золимӣ ва бераҳмӣ машҳур аст, баъди ин воқеа маро ва аз ин ҳам бадтараш, падару модари маро ҷазо надода наемонанд. Ман ба ҳар як ҷазо тоқат карда метавонам, вале ман намехоҳам, ки падару модари бечораам ба азобу машаққатҳо гирифтор шаванд. Хез, ба назди шавҳарат рав! Ман туро ҳеҷ гоҳ фаромӯш намекунам, ёди ту ҳамеша дар дили ман мемонад.

Духтар хеста, бо дили пуралам ба хонаи шавҳараш равон шуд ва бо ӯ зиндагӣ карда гашт.

— Эй дӯсти меҳрубон, — гуфт писари подбон ба лӯхтак, — кадоме аз он чор кас аз ҳама зиёдтар одамгарӣ нишон дод?

— Албатта, чӯпонписар, — гуфт лӯхтак, — вай аз маҳбубааш даст кашида, ҳам худаш, ҳам падару модараш ва ҳам худи духтарро аз оқибати пуразоб халос кард.

— Ба фикри ман, — гуфт писари подабон, — аз ҳама зиёдтар роҳзан одамгарӣ нишон дод. Вай бар хилофи одати худ ба духтар некӣ кард, ин кори осон не!

— Эй шумо донотарошони камандеш! — гуфт Фариштамоҳ, — фикри ҳардуютон ҳам ғалат аст. Шумо он духтари вафодорро фаромӯш намудед. Вай дар роҳи аҳду вафо ҳар чӣ аз дасташ омад, кард. Одамгариӣ таърифкардаи шумо дар пеши рафтори духтар ҳеҷ аст.

— Гапатон тамоман дуруст, — гуфт писари подабон ба Фариштамоҳ, — дар кӯи ишқ духтар аз ҳама зиёд ҷонбозӣ кард.

Баъд писари подабон ба лӯхтак рӯ оварда, суханашро давом дод.

— Ман ҳозир қиссаеро накл мекунам, ки ба ҷавобаш Фариштамоҳи донову зебо ҳам очиз мемонад.

— Мебинем! — гуфт Фариштамоҳ.

— Буд набуд, як подшоҳ буд, — гуфт писари подабон, — подшоҳ духтаре дошт, ки бо акли расо ва ҳусни беназири худ машҳур ба олам гардида буд.

Як вақте аз се мамлакати бузург се шоҳзода ба духтар талабгор шуда омаданд. Духтар ҳар сеи онҳоро пеши худ оваронда гуфт:

— Ман касеро ба худ шавҳар интихоб мекунам, ки пурқиматтарин чизеро, ки дар олам вучуд дорад, ба даст оварда ба ман тақдим кунад.

Шоҳзодагон ба ҷустуҷӯи ин хел чиз баромада рафтанд. Яке аз онҳо кофта-кофта як аспӣ парвозкунанда ёфт, ки дар як нафас оламу давр мезад. Шоҳзодаи дуюм оинаи ҷаҳоннамо ба даст овард. Шоҳзодаи сеюм себе ёфт, ки себи ҳаёт мегуфтанд ва ҳар кас онро хӯрад, умраш дароз мешуд.

Дар вақти бозгашт онҳо дар як шаҳр ба ҳамдигар вохӯрда монданду аз чизҳои ёфтагиашон ҳамдигарро хабардор карданд. Шоҳзодае, ки ойнаи ҷаҳоннамо ба даст оварда буд, аҳволи духтарро фаҳмидани шуда, ойнаро баровард. Ба ойна назар андохта диданд, ки духтар дар дами марг аст. Ҳамон замон ҳар се ба аспӣ парвозкунанда савор шуда, пеши духтар шитофтанд.

Асп дар як нафас онҳоро ба назди духтар расонд. Себро зуд ба духтар доданд. Духтар себро хӯрда, аз марг халос шуд.

Вақте ки духтар сиҳат шуд, ҳар се шоҳзода даъвои домодӣ карданд. Шоҳзодаи якум мегуфт, ки аспӣ ман намешуд, шоҳдухтарро начот додан мумкин набуд. Шоҳзодаи дуюм мегуфт, ки агар ойнаи ҷаҳоннамо намешуд, бемории шоҳдухтарро фаҳмида наметавонистем. Шоҳзодаи сеюм мегуфт, ки агар себ намешуд, шоҳдухтар аз марг халосӣ надошт.

Пас шоҳдухтар кадом шоҳзодаро ба худ шарики зиндагӣ интихоб кард?

— Албатта, соҳиби аспро, — ҷавоб дод лӯхтак, — аспӣ парвозкунанда намебуд, дар вақташ намеомаданду шоҳдухтар нобуд мешуд.

— Гапат нодуруст, — гуфт писари подабон, магар бе ойнаи ҷаҳоннамо малика начот ёфта метавонист?!

— Воқеа тамоман дигар хел шуд, — гуфт Фариштамоҳ. — Духтар ба соҳиби асп миннатдорӣ изҳор карда, аспро гардонда дод, ба

соҳиби ойина ҳам ташаккур гуфта, ойинаро гашта дод. Аммо себи ҳаётро, ки хӯрда буд, гардонда дода наметавонист, бинобар ин соҳиби онро ҳамсари худ интиҳоб кард.

— Офарин! — гуфт писари подабон.

— Аҳсан! гуфт лӯхтак бо овози борику баланди худ.

Писари подабон нақли дигар сар кард:

— Як подшоҳи золим як деҳқонро куштани шудааст. Деҳқон бо тадбире аз дасти подшоҳ халос мешавад. Эй Фариштамоҳи зебову доно, шумо гӯш кунеду ҷавоб гӯед.

Подшоҳ барои ҷазо додани гунаҳгорон чунин роҳ пеш гирифта будааст: ду коғазпораро гирифта, дар рӯи яктоаш марг ва дар рӯи дигараш ҳаёт менавиштасту баъд коғазпораҳоро печонида ба гунаҳгор дароз мекардааст. Агар гунаҳгор коғазии дар рӯяш марг навишташударо гирад, ба қатл расонида мешудааст, агар коғазии ҳаётро гирад, аз қатл эмин мемондааст.

Ҳамон деҳқон подшоҳи золимиро ҳақорат додааст. Подшоҳ деҳқонро ба зиндон андохтасту ба фикри қатли ӯ афтадааст. Аммо ӯро аз рӯи тартиби пештара ҷазо додан нахостааст, то ки деҳқон коғазии ҳаётро гирифта, аз қатл халос нашавад. Бинобар ин подшоҳ бисёр фикр карда, як хиллаи дигар ба қор андохтааст. Вай ба рӯи ду коғаз марг навишта, ба деҳқон додани шудааст. Як кас деҳқонро аз ин воқеа огоҳ кардааст.

Деҳқон дар вақти гирифтани коғаз қоре кардааст, ки ҳам каси огоҳкарда номаълум мондасту ҳам худааш аз мурдан халос шудааст.

— Деҳқон чӣ қор кардааст, эй бонуи хирадманд? Ба ин савол ҷавоб гуфтани шумо душвор будагист?

Фариштамоҳ фикр накарда ҷавоб дод:

— Деҳқон яке аз коғазпораҳоро гирифта фуру бурда, ба подшоҳ гуфтааст:

— Бинед, агар дар рӯи коғазии дигар ҳаёт навишта шуда бошад, пас ман коғазии маргро хӯрдам, дар ин ҳолат маро ба қатл расонед, агар баръакс бошад, ман озод шудаам.

— Офарин, сад офарин! — гуфтанд лӯхтаку писари подабон. Писари подабон боз як нақл сар кард.

— Як подшоҳ рӯзе ба сафари баҳр баромадани шудааст. Акнун

ба роҳ баромаданӣ мешавад, ки яке аз посбонони хазинааш шитобон омада мегӯяд:

— Подшоҳи олам, имрӯз сафар накунад. Ман имшаб хоб дидам, ки тӯфони сахте хеста киштиҳоро ғарқ мекунад. Подшоҳ ин гапро шунида, як рӯз дертар сафар карданӣ мешаваду ба одамонаш мефармояд, ки рафта фаҳмида оянд, ки дар баҳр тӯфон мешавад ё не. Надимон хабар меоранд, ки дар баҳр тӯфони сахте ба амал омадааст.

Баъд аз ин подшоҳ ба посбон тӯхфаҳои қиматбаҳо медиҳаду аммо ҳамон замон аз посбонӣ пеш мекунад.

— Барои чӣ подшоҳ ин тавр кард?

— Ман намедонам, — гуфт лӯхтак.

— Ростӣ гап, ман ҳам намедонам, — гуфт писари подабон.

— Ман медонам, — гуфт Фариштамоҳ, — подшоҳ ба посбон барои он тӯхфаҳои қиматбаҳо дод, ки гапи ӯро гирифта, аз ҳалокат халос шуд. Аммо ӯ барои он посбонро пеш кард, ки шабона дар вақти посбонӣ хоб кардаасту боз хоб ҳам дидааст.

Лӯхтаку писари подабон ин дафъа ҳам ба Фариштамоҳ аҳсан гуфтанд.

— Эй дӯсти азиз, — гуфт писари подабон лӯхтакро ба таги рӯймол гирифта, — то ин дам Фариштамоҳи нозанинро маҷбур кардем, ки дар бораи нақлҳои баҳсталаб фикр кунад. Вай аз фикркунӣ ҳам монда шудагист. Акнун ягон ҳикояе гӯй, ки ӯ хандаду роҳат кунад.

— Хуб шудааст, — гуфта лӯхтак аз таги рӯймол берун шуд. Фариштамоҳ бо қираи чашм ба ӯ назар афканда беихтиёр табассум кард: лӯхтак қиёфаи хандаовари кали масхарабозро ба худ гирифта буд.

— Хуб шудааст, — такрор кард лӯхтак. — Ман як модари камбағал доштам. Мо чунон камбағал будем, ки шикамамон ҳамеша аз гуруснагӣ чун абри навбахор қалдар-қулдур мекард, аз пою баданамон мадор аспсавор гурехта рафта буд. Як рӯз тоқати модарам чун офтоби ҷаҳонтоб тоқ шуда, дасти бегӯшташро ба китфи кӯҳ барин пурқуввати ман монду гуфт:

— Ту то кай аз бекорӣ сари бемӯятро хорида мегардӣ, рав ба ягон бой хизмат карда, ғами шикамамонро хӯр!

Ман ҳам нею нестон накарда, ба хавлии як бой рафтаму хизматгор шудам. Бой як рама гӯсфанд дода фармуд, ки ба саҳро бурда

чаронам. Вай як хару як халтаю як банди дароз дода гуфт:

— Бегоҳӣ, як хар ҳезуму як халта алафи нағз ҳам гирифта биёр. Рамаро ба сахро ронда бинам, дар гирду атроф касе нест.

“Як аз хоб сер шуда гирам” гуфтаму дар таги як дарахт баҳузур хоб кардам. Ҳафт шабу ҳафт рӯз ба хоби роҳат рафта, баъд хеста дидам, ки ҳар як гӯсфанд ду баробарӣ калону фарбеҳ шудааст.

Фариштамоҳ ин гапҳоро шунида, ба рӯи хандаовари лӯхтак назаре афканду завқ бурд.

— Ман ин ҳодисаро дидаму ба хоби ширин таъзим карда гуфтам: “Эй хоби роҳатбахш, ба ту бисёрҳо раҳмат. Ма, ба ивази ин некиат ин харро гирифта савор шуда гард”.

Ҳамон замон хари думкалтаро хоб бурд.

Ин суханон боз як бор дар чехраи диловези Фариштамоҳ табасуми пуршавқро ба чавлон андохт.

— Баъд, — нақлашро давом медод лӯхтак, — рамаро ронда, ба хонаи бой равон шудам. Рафта истода будам, ки як гала гамбӯсаки саргингелонро дида мондам. Гамбӯсакҳои бечора зӯр зада, шипшилта арақ карда, якчанд саргинро гелонда мебурданд. Ба ҳоли бечораҳо раҳмам омаду бандро аз халта бароварда, ба пешашон партофтам.

— Ой нодонҳо, мана ин бандро гирифта, борҳоятонро бандеду пуштора карда баред, коратон осон мешавад!, — гуфтам ба онҳо.

Ин хел гуфтаҳои соддалавҳонаи “лӯхтак”-ро шунида Фариштамоҳ бо шавқ хандид.

— Бо гамбӯсакҳо хайрухуш карда, аз нав рафтан гирифтам. Боз хеле роҳ гашта, дар лаби як чӯи об дам гирифта нишаста бинам, як мушаки хокистарранг аз даруни хонааш бо сару фукаш хок бароварда партофта истодааст. “Оҳ, мушаки бечора, — фикр кардам ман, — агар ягонта халта медошт, ин хел азоб намекашид”.

“Ана ин халтаи маро гирифта, хоки хонаатро андозу бароварда партофтан гир!” гуфтаму халтаро ба муш додам.

Баъд аз чоям хеста, рамаро ронда ба ҳавлии бой омадам. Бои олус чашмонашро даҳони шохкоса барин карда, гӯсфандҳои шутур барин калону фарбеҳро надиду хару ҳезуму алафро пурсид.

— Харро хоб бурд, бандро ба гамбӯсакҳо додам, халтаро ба мушак бахшидам, — гуфтам ба вай.

